

Projekt

z dnia 4 grudnia 2019 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ MIKOŁOWA**

z dnia 2019 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 - 2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.)

**Rada Miejska Mikołowa
uchwała:**

- § 1. Przyjąć „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022” w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Mikołowa.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 roku.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej Mikołowa
z dnia 4 grudnia 2019 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2020 – 2022

SPIS TERŚCI

1. Wstęp
2. Diagnoza środowiska i problemu
3. Adresaci Programu
4. Cele Programu
5. Monitoring Programu
6. Wskaźniki monitorujące
7. Realizatorzy Programu
8. Źródła finansowania

1. Wstęp

Podstawową komórką budującą każde społeczeństwo jest rodzina, która ma zasadniczy wpływ na kształtowanie tożsamości i postaw człowieka, a w konsekwencji na jego funkcjonowanie w rolach społecznych. Oddziałując na osobowość dziecka, członkowie rodziny przekazują mu swój system wartości oraz ukierunkowują jego postępowanie na całe życie. Prawidłowe relacje w rodzinie chronią przed uwikłaniem w problemy społeczne, zwłaszcza przed uzależnieniami, przemocą i niedostosowaniem społecznym.

Jednocześnie dominujący przez lata model rodziny, oparty na trwałym małżeństwie, ustępuje miejsca innym formom rodziny, małżeństwom zrekonstruowanym, związkom partnerskim, rodzinom niepełnym, samotnym rodzicom. Zmieniają się też oczekiwania wobec rodziców. Współczesna rodzina musi pogodzić obowiązki rodzinne i zawodowe, ma to z pewnością przełożenie na czas poświęcany rodzinie, a w konsekwencji na relacje wewnątrzrodzinne. Dlatego też, jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się różnego rodzaju trudności i dysfunkcje, powstaje konieczność podjęcia zintegrowanych działań w oparciu o pomoc specjalistów oraz instytucji wspierających rodziny. Wszystko po to, aby poprawić funkcjonowanie całej rodziny oraz zapewnić dziecku warunki do prawidłowego rozwoju. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej szczegółowo określa zasady i formy pomocy rodzinom przeżywającym trudności, w tym m.in. w art. 176 nakłada na gminy obowiązek opracowania trzyletnich programów wspierających rodziny. Obowiązek ten powinien być realizowany przy wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, a także innych organizacji, środowisk i osób realizujących zadania związane pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie. Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Mikołów na lata 2020 - 2022 powstał w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Stanowi on kontynuację i uzupełnienie Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Mikołów na lata 2017 – 2019 i zakłada rozwój zintegrowanego systemu wsparcia rodzin na terenie Gminy Mikołów poprzez realizację szeregu kompleksowych działań. Oprócz tego, że działania w ramach Programu wynikają z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, to korelują z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii.

Założeniem Programu jest przywrócenie, a niejednokrotnie ukształtowanie w rodzinach zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu prawidłowego funkcjonowania dzieci w środowisku rodzinnym i społecznym.

2. Diagnoza środowiska i problemu

Gmina Mikołów jest gminą miejską położoną w południowej części województwa śląskiego, którą na koniec 2018 roku zamieszkiwało 39.331 mieszkańców (z tego 52% stanowiły kobiety, natomiast 48% mężczyźni¹⁾). W stosunku do poprzednich lat odnotowano niewielki przyrost ludności: na koniec 2017 roku było 39.092 mieszkańców, na koniec 2016 roku – 39.007.

W 2018 roku pomocą społeczną objęto 666 rodzin, z czego 136 rodzin to rodziny z dziećmi.

Tabela 1. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2018r.

RODZINY OGÓŁEM	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
	666	1165
rodziny z dziećmi ogółem	136	524
o liczbie dzieci		
1	54	144
2	45	165
3	22	107
4	7	41

5	5	37
6	1	8
7 i więcej	2	22
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM	65	201
o liczbie dzieci		
1	31	68
2	22	70
3	7	30
4 i więcej	5	33

Źródło: Dane ze sprawozdania rocznego MRPiPS-03 za 2018r.

Świadczenia z pomocy społecznej przyznawane są rodzinom i osobom ze względu na trudne sytuacje, których nie są w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości. Dominującym powodem przyznawania pomocy w 2018r. była niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, a w dalszej kolejności ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy w 2018 r.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
UBÓSTWO	214	356
SIEROCTWO	0	0
BEZDOMNOŚĆ	30	31
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	46	218
W TYM:		
WIELODZIETNOŚĆ	19	123
BEZROBOCIE	178	372
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	235	392
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	387	576
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	152	339
W TYM:		
RODZINY NIEPEŁNE	28	79
RODZINY WIELODZIETNE	7	45
PRZEMOC W RODZINIE	14	36
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0
ALKOHOLIZM	32	39
NARKOMANIA	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4	4
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	7	10
SYTUACJA KRYZYSOWA	3	3
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0

Źródło: Dane ze sprawozdania rocznego MRPiPS-03 za 2018r.

Gminny Program Wspierania Rodziny powinien odpowiadać na realne problemy, towarzyszące lokalnej społeczności, szczególnie w obszarze funkcjonowania rodziny.

W celu zdiagnozowania problemów dotyczących rodzin, występujących w Gminie, przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców Mikołowa. Ankietę internetową wypełniło 127 osób.

Pierwsze pytanie ankietowe dotyczyło oceny sytuacji materialno – bytowej rodzin zamieszkujących Gminę Mikołów. 67,7% respondentów uznało, że sytuacja rodzin jest dobra, rodziny raczej funkcjonują prawidłowo, wymagają jednak wsparcia i pomocy w wypełnianiu niektórych swoich funkcji; 17,3% ankietowanych stwierdziło, że sytuacja rodzin jest dobra, rodziny funkcjonują prawidłowo; 15% uznało, że coraz więcej rodzin potrzebuje lub wymaga usystematyzowanego wsparcia i pomocy ze strony instytucji, organizacji, stowarzyszeń.

W badaniu poproszono wypełniających o wskazanie najczęściej występujących problemów w rodzinach z terenu Mikołowa. Poniższe dane prezentowane są ilościowo.

Tabela 3. Dominujące problemy w rodzinach z Gminy Mikołów

PROBLEM	ILOŚĆ ODPOWIEDZI
UZALEŻNIENIA W RODZINIE	77
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH	69
BRAK UMIEJĘTNOŚCI SKUTECZNEGO POROZUMIEWANIA SIĘ W RODZINIE	64
PRZEMOC W RODZINIE	48
BEZROBOCIE	34
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ LUB DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	22
FINANSE	1
RODZINY FUNKCJONUJĄ PRAWIDŁOWO	7

Źródło: badania własne

Siedmiu pytanym uważa, że rodziny funkcjonują prawidłowo.

Następnie ankietowani wskazywali jakie działania należałoby podjąć, żeby zapobiegać lub ograniczać występowanie problemów w rodzinach.

Tabela 4. Działania, które mogłyby zapobiegać lub ograniczać występowanie problemów w rodzinach

PROPONOWANE DZIAŁANIA	ILOŚĆ ODPOWIEDZI
DZIAŁANIA WZMACNIAJĄCE UMIEJĘTNOŚCI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE	83
ZWIĘKSZENIE ZAKRESU WSPARCIA W POSTACI PORADNICTWA SPECJALISTYCZNEGO	69
ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	55
DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO ZMIANY SYTUACJI ZAWODOWEJ	40
WIĘKSZY NADZÓR NAD RODZINAMI Z PROBLEMAMI PRZEMOCY I ALKOHOLIZMU	1

Źródło: badania własne

Konfiguracja odpowiedzi typuje obszary, na których należy się skupić w największym stopniu. Zdecydowana większość odpowiedzi wskazuje, że oczekiwane działania powinny być nakierowane na wzmacnianie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych (83 odpowiedzi) oraz zwiększenie zakresu wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego (69 odpowiedzi). Jedna z osób zaproponowała większy nadzór nad rodzinami z problemami przemocy i alkoholizmu. Wszystkie proponowane rozwiązania, to obszary, w których potrzebna jest pomoc profesjonalistów z zakresu pracy z rodzinami.

Ostatnie pytanie dotyczyło wskazania instytucji i organizacji, które mogłyby przyczynić się do poprawy funkcjonowania rodzin w Gminie Mikołów.

Tabela 5. Instytucje i organizacje, które mogłyby przyczynić się do poprawy funkcjonowania rodzin

INSTYTUCJA, ORGANIZACJA ITD.	ILOŚĆ ODPOWIEDZI
MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ	98
FUNDACJE I STOWARZYSZENIA	88
POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE	79
PLACÓWKI OŚWIATOWE	65
INSTYTUCJE KULTURY	40
ORGANIZACJE KOŚCIELNE/PARAFIALNE	39
SŁUZBA ZDROWIA	33
OŚRODKI I KLUBY SPORTOWE	1
DZIELNICOWY	1

Źródło: badania własne

98 odpowiedzi wskazywało, że instytucją, która mogłaby poprawić funkcjonowanie rodzin jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, następnie fundacje i stowarzyszenia - 88 odpowiedzi, kolejno Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (79 odpowiedzi) i placówki oświatowe (65 odpowiedzi). Na podobnym poziomie umiejscowiono instytucje kultury, organizacje kościelne i parafialne oraz służbę zdrowia (od 33 do 40 odpowiedzi).

Jako jeden z dominujących problemów w gminie, została wskazana bezradność opiekuńczo – wychowawcza. W pewnym stopniu potwierdzają to również statystyki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mikołowie, gdzie w 2018 roku bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była jedną z pięciu głównych przesłanek udzielania pomocy świadczeniobiorcom. Brak prawidłowej wydolności rodzin, może być następstwem deficytów w różnych obszarach. Wśród występujących deficytów można zauważyć:

- niski poziom świadomości obowiązków rodzicielskich,
- zaniedbania w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- brak dostatecznych środków finansowych, pozwalających na zaspokojenie potrzeb rodziny,
- uzależnienia,
- samotne rodzicielstwo,
- brak przygotowania do życia w rodzinie,
- niska aktywność społeczna rodziny.

Wszystkie te czynniki wpływają na funkcjonowanie rodziny. W pewnych przypadkach, prawidłowe funkcjonowanie okazuje się na tyle zaburzone, że wymagana jest interwencja ze strony specjalistów z zakresu wspierania rodziny. W skrajnych przypadkach, gdy zagrożone staje się zdrowie czy życie małoletnich, podejmuje się działania interwencyjne w celu zabezpieczenia dzieci. Wtedy też działania skupiają się na pomocy rodzicom i opiekunom w wyeliminowaniu

przyczyn trudnej sytuacji życiowej w taki sposób, by można czynić starania o powrót dzieci do domu rodzinnego.

3. Adresaci Programu

Odbiorcami Programu są rodziny mieszkające na terenie Gminy Mikołów. Szczególnego wsparcia wymagają rodziny przeżywające trudności opiekuńczo - wychowawcze, niezależnie od przyczyn tych trudności. Niektóre działania są również powszechnie kierowane do rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Jednocześnie adresatami Programu są pracownicy i przedstawiciele instytucji i służb działających na rzecz dzieci i rodzin.

4. Cele Programu

Cel główny

Rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wspierania rodziny.

Jak wspomniano na wstępie, podstawowym założeniem Programu jest przywrócenie, a czasami ukształtowanie w rodzinach zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Działaniami uzupełniającymi i towarzyszącymi są zadania, które pozwolą na zapewnienie rodzinom szerokich form wsparcia, poczynając od interwencyjnych, poprzez edukacyjne i zaradcze, aż po działania aktywizujące rodziny społecznie, skierowane powszechnie do rodzin z dziećmi.

Cele szczegółowe

I. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania:

1. Prowadzenie i rozwijanie systemu asystentury rodzinnej.
2. Prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
3. Organizowanie warsztatów podnoszących kompetencje rodzicielskie.
4. Promowanie i rozwijanie usług rodzin wspierających.
5. Działalność edukacyjno – informacyjna prowadzona na rzecz rodzin z dziećmi.

II. Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego i innych form wsparcia na rzecz dzieci i rodzin.

Zadania:

1. Prowadzenie warsztatów i grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
2. Prowadzenie warsztatów dla ofiar przemocy w rodzinie.
3. Organizowanie programów korekcyjnych i terapii dla sprawców przemocy.
4. Działanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
5. Prowadzenie terapii i mediacji rodzinnych.
6. Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego i psychologicznego.
7. Wsparcie rodzin dotkniętych chorobą lub niepełnosprawnością, w tym zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
8. Organizacja miejsc opieki i wychowania dzieci i młodzieży, w tym organizacja miejsc wypoczynku letniego i zimowego.

9. Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie pozalekcyjnych zajęć rekreacyjno – sportowo – kulturalnych.
10. Prowadzenie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.
11. Promowanie zdrowego stylu życia.

III. Wsparcie kadry realizatorów Programu zajmującej się wspieraniem rodziny.

Zadania:

1. Organizowanie zespołów, grup roboczych działających na rzecz rodzin.
2. Zapewnienie dostępu do superwizji osobom pracującym z rodzinami.
3. Organizowanie szkoleń i udział w innych formach doskonalenia zawodowego kadry pracującej z rodzinami.
4. Podnoszenie poziomu kompetencji zawodowych przedstawicieli instytucji zajmujących się wspieraniem rodzin.

5. Monitoring Programu

Działania podejmowane w ramach Programu koordynuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie. Monitoring będzie odbywać się m. in. poprzez przedkładanie sprawozdania z realizacji Programu w ramach sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, składanego corocznie Radzie Miejskiej przez Kierownika jednostki.

Monitoring posłuży do oceny skuteczności podejmowanych działań oraz osiągnięcia założonych rezultatów.

6. Wskaźniki monitorujące

Wskaźniki to zmienne poddające się pomiarowi i pozostające w związku z interesującymi nas cechami analizowanych obiektów, przez co wykorzystuje się je do stwierdzenia, czy dany stan rzeczy zachodzi.

Na potrzeby Programu przyjęto następujące wskaźniki:

Cel I. Wspieranie rodzin przezywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	
Zadania:	Wskaźniki:
Prowadzenie i rozwijanie systemu asystentury rodzinnej	liczba asystentów
Prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	liczba placówek
Organizowanie warsztatów podnoszących kompetencje rodzicielskie	ilość warsztatów, spotkań
Promowanie i rozwijanie usług rodzin wspierających	liczba rodzin wspierających
Działalność edukacyjno – informacyjna prowadzona na rzecz rodzin z dziećmi	ilość akcji edukacyjnych, szkoleń, ulotek
Cel II. Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego i innych form wsparcia na rzecz dzieci i rodzin	
Zadania:	Wskaźniki:
Prowadzenie warsztatów i grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	ilość warsztatów i grup wsparcia
Prowadzenie warsztatów dla ofiar przemocy w rodzinie	ilość warsztatów
Organizowanie programów korekcyjnych i terapii	ilość programów

dla sprawców przemocy	
Działanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	ilość wszczętych i prowadzonych procedur
Prowadzenie terapii i mediacji rodzinnych	ilość punktów prowadzących terapie i mediacje, ilość sesji (spotkań)
Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego i psychologicznego	ilość punktów udzielających porady, ilość porad
Wsparcie rodzin dotkniętych chorobą lub niepełnosprawnością, w tym zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	ilość usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
Organizacja miejsc opieki i wychowania dzieci i młodzieży, w tym organizacja miejsc wypoczynku letniego i zimowego	ilość punktów (placówek), ilość zimowisk, kolonii, obozów
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie pozalekcyjnych zajęć rekreacyjno – sportowo - kulturalnych	Ilość i rodzaj zajęć
Prowadzenie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy	ilość spotkań, porad, klubów pracy
Promowanie zdrowego stylu życia	ilość prelekcji, ulotek, akcji edukacyjnych
Cel III. Wsparcie kadry zajmującej się wspieraniem rodziny	
Zadania:	Wskaźniki:
Organizowanie zespołów, grup roboczych działających na rzecz rodzin.	Ilość zespołów, ilość grup roboczych
Zapewnienie dostępu do superwizji osobom pracującym z rodzinami	Ilość sesji, spotkań
Podnoszenie poziomu kompetencji zawodowych przedstawicieli instytucji zajmujących się wspieraniem rodzin	Ilość szkoleń, wykładów

7. Realizatorzy Programu

Realizacja zadań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny powinna być przekazana podmiotom, które prowadzą działania na rzecz wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Realizacja odbywać się będzie m.in. w korelacji z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii oraz Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Mikołów.

Realizatorami Programu będą: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, jednostki gminne działające w obszarze szeroko pojętego wspierania rodziny, placówki oświatowe, służby mundurowe, organizacje pozarządowe.

Koordinowanie i organizowanie działań w ramach Programu, a także inicjowanie nowych przedsięwzięć należy do zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mikołowie.

8. Źródła finansowania Programu

Głównymi źródłami finansowania działań określonych w Programie będą:

- środki z budżetu Gminy

- środki z budżetu Państwa
- środki zewnętrzne pozyskane przez Gminę
- środki pozyskane przez organizacje pozarządowe.

Wdrożenie poszczególnych działań będzie uzależnione od możliwości pozyskania i zabezpieczenia środków finansowych na wskazane w Programie cele.

¹⁾Dane Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Mikołowa

Uzasadnienie do uchwały Nr

Rady Miejskiej Mikołowa

z dnia 2019 r.

Zgodnie z art. 176 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy: praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Wszystkie te działania odbywają się poprzez opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, wobec czego Rada Miejska Mikołowa zobowiązana jest do podjęcia przedmiotowej uchwały.